

Latvijas konkurētspēju iesaka celt ar reformām vēlēšanu sistēmā un valsts pārvaldē

Valsts kanceleja
20.04.2012

Ieguldījums Tavā nākotnē!

Ēnu ekonomika, izglītības sistēmas zemā kvalitāte un satiksmes infrastruktūras trūkums – tie ir jautājumi, kas kavē Latvijas konkurētspēju. Ilgtspējīga Latvijas izaugsme nav sagaidāma bez radikālām institucionālām reformām, likumā noteiktām politiķu un deputātu atbildībām par saviem lēmumiem un rīcību, kā arī ārvalstu ekspertu iesaistes, secināts Latvijas vēsturē vērienīgākajā valsts konkurētspējas izvērtējumā.

Pētījuma „Valsts konkurētspējas novērtējuma un ilgtspējīga valsts konkurētspējas uzraudzības modeļa izstrāde” ziņojumā, kura metodoloģija balstīta uz vadošajiem starptautiskajiem pētījumiem, tiek identificēti un analizēti vairāk nekā 100 Latvijas konkurētspējas indikatori. “Lielākā daļa no tiem liecina – Latvija pastāvīgi nespēj sasniegt savu potenciālu,” stāsta Hārvardas Biznesa skolas Stratēģijas un konkurētspējas institūta vadošais līdzstrādnieks Kristians Ketelss (Christian H. M. Ketels).

“Visu laiku atpaliekam no tā, kur mums objektīvi vajadzētu būt,” papildina Baltijas Starptautiskā Ekonomikas Politikas Studiju Centra (BICEPS) izpilddirektors Alfs Vanags. “Tam pamatā ir sistēmiskas politikas veidošanas problēmas. Proti, politikas veidotāji prot un arī identificē pareizas politikas, taču institucionālie mehānismi to izpildei izrādās nepietiekami vai neeksistē vispār. Labas idejas, kas Latviju spētu darīt stiprāku, nomirst politikas veidošanas procesā, tā arī neieraugot dienas gaismu,” komentē A. Vanags.

Kā būtiskākās institucionālās problēmas pētnieki identificē īstermiņa domāšanu, fragmentētu pieeju un neadekvātu prioritāšu izvirzīšanu. Lai to risinātu, ir nepieciešama vēlēšanu reforma, it īpaši, lai palielinātu Saeimas deputātu atbildību. Ar likumu palīdzību jārada mehānismi, kas novērstu, ka veiksmīgas politikas ieceres “nosmok politikas veidošanas sistēmā,” un ievērojami jāpalielina ārvalstu ekspertu izmantošana valsts pārvaldē.

Pētnieki rekomendē lūgt tehnisko palīdzību Skandināvijas, piemēram, Dānijas nodokļu vadības institūcijās, lai rūpīgi pārbaudītu un praktiski vadītu Latvijas Valsts ieņēmumu dienestu (VID), tādējādi izskaužot izvairīšanos no nodokļu nomaksas. “Jāsaprot, ka ēnu ekonomikai ir daudz dziļākas ekonomiku kroplojošas sekas, nekā pieņemts uzskatīt,” teic A. Vanags, uzsverot, ka tieši šī ir viena no Latvijas lielākajām problēmzonām.

Aprēķini liecina, ka, iznīcinot ēnu ekonomiku, produktivitātes un IKP rādītāji pieaugtu par 21%. Milzīgais ēnu ekonomikas īpatsvars uzņēmējiem liek būt tendētiem uz īstermiņa iespēju izmantošanu iepretim ilgtermiņa investīcijām produktivitātes paaugstināšanā. Ekonomika tiek virzīta uz intensīvām, zemas produktivitātes darbaspēka aktivitātēm un faktiski iznīcina daudzu, citkārt noderīgu valdības politiku ietekmi. Turklāt uzskaitītie efekti ietekmē visas tautsaimniecības jomas, ne tikai tās, kurās ēnu ekonomika ir tieši sastopama – tā ēnu ekonomikas ietekmi skaidro pētnieki.

Līdzās ēnu ekonomikas apmēra radikālai samazināšanai pētnieki kā absolūtas prioritātes min arī izglītības sistēmas kvalitātes un satiksmes infrastruktūras uzlabošanu. Šo jomu sakārtošana būtu būtisks solis pretim Latvijas izaugsmei, taču tās vieno fakts, ka reformu ieviešana prasīs ievērojamu laika periodu.

Konkurētspējas novērtējums veidots kā instruments uz faktiem balstītas politikas veidošanai, radot piedāvājumu institucionālam modelim, kas nodrošinātu konkurētspējas monitoringa ilgtspēju. Tā izveidei analizēta 10 valstu, tai skaitā Lietuvas, Igaunijas, Polijas, Čehijas, Īrijas, Horvātijas, Vjetnamas, Singapūras, Jordānijas, Krievijas un Ukrainas, pieredze. Pētījumā izvērtētas Latvijā esošās institucionālās un intelektuālās kapacitātes iespējas konkurētspējas novērtēšanai, kā arī notikušas konsultācijas ar Latvijas ekspertiem un ar ekonomikas jautājumiem saistītām ieinteresētajām pusēm (stakeholders).

Izpētē secināts, ka ir jābūt politiskai gribai izveidot pastāvīgu konkurētspējas monitoringa un novērtēšanas procesu, atvēlot tam adekvātu un stabilu finansējumu. Turpmāko konkurētspējas novērtēšanu un uzraudzību būtu nepieciešams īstenot neatkarīgā institūtā ārpus valdības, piemēram, izveidojot Konkurētspējas institūtu, kas balstīts esošā akadēmiskā institūcijā, vai veidojot to no jauna.

Projektu „Valsts konkurētspējas novērtējuma un ilgtspējīga valsts konkurētspējas uzraudzības modeļa izstrāde” Kristiāna Ketelsa vadībā veic Rīgas Ekonomikas augstskola – Stockholm School of Economics in Riga – sadarbībā ar partneriem no Baltijas Starptautiskā Ekonomikas Politikas Studiju Centra (BICEPS) un Ernst&Young. Tā iniciators ir Ministru prezidents Valdis Dombrovskis.

Pētījums „Valsts konkurētspējas novērtējuma un ilgtspējīga valsts konkurētspējas uzraudzības modeļa izstrāde” veikts Valsts kancelejas administrētā projekta „Atbalsts strukturālo reformu ieviešanai valsts pārvaldē” (identifikācijas Nr. 1DP/1.5.1.1.1./10/IPIA/CFLA/004/002) aktivitātes Nr.3.1. „Valsts konkurētspējas novērtējums” ietvaros. Projektu 100% finansē Eiropas Sociālais fonds.

Ar pētījuma „Valsts konkurētspējas novērtējuma un ilgtspējīga valsts konkurētspējas uzraudzības modeļa izstrāde” ziņojumu iespējams iepazīties šeit:
http://www.mk.gov.lv/files/latvijas_konkuretspejas_izvertejums2011_final.pdf

[Pētījuma autoru prezentācija](#) (.ppt)

Fotogalerija no pētījuma prezentācijas pasākuma aplūkojama šeit:
www.flickr.com/photos/valstskanceleja/sets/72157629859130475/

Papildu informācija:

Krista Grasberga,
SSE Rīga sabiedrisko attiecību konsultante
M: 26315151 E: krista@deepwhite.lv

Ilze Eida,
Valsts kancelejas Komunikācijas departamenta vadītāja vietniece
T: 67082902, 26533905. E: ilze.eida@mk.gov.lv